

FENNTARTHATÓSÁG A TÁJRENDEZÉS TÜKRÉBEN

ÖKO-VÖLGY ALAPÍTVÁNY

Siófok, 2009. október 15.

KÖRNYEZET ÉS FEJLŐDÉS
VILÁGBIZOTTSÁGA
(Brundtland Bizottság)
1984-1987 között működött
A Világbizottság jelentése a
KÖZÖS JÖVŐNK
címet viselte.

Fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen generációk szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generációk hasonló igényeinek kielégítését.

Brundtland Bizottság

Fenntarthatósági definíciók

- Herman Daly megfogalmazása szerint "a fenntartható fejlődés a folytonos szociális jólét elérése, anélkül, hogy az ökológiai eltartóképességet meghaladó módon növekednének".
- A Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata megfogalmazásában: "A fenntarthatóság az emberiség jelen szükségleteinek kielégítése, a környezet és a természeti erőforrások jövő generációk számára történő megőrzésével egyidejűleg."

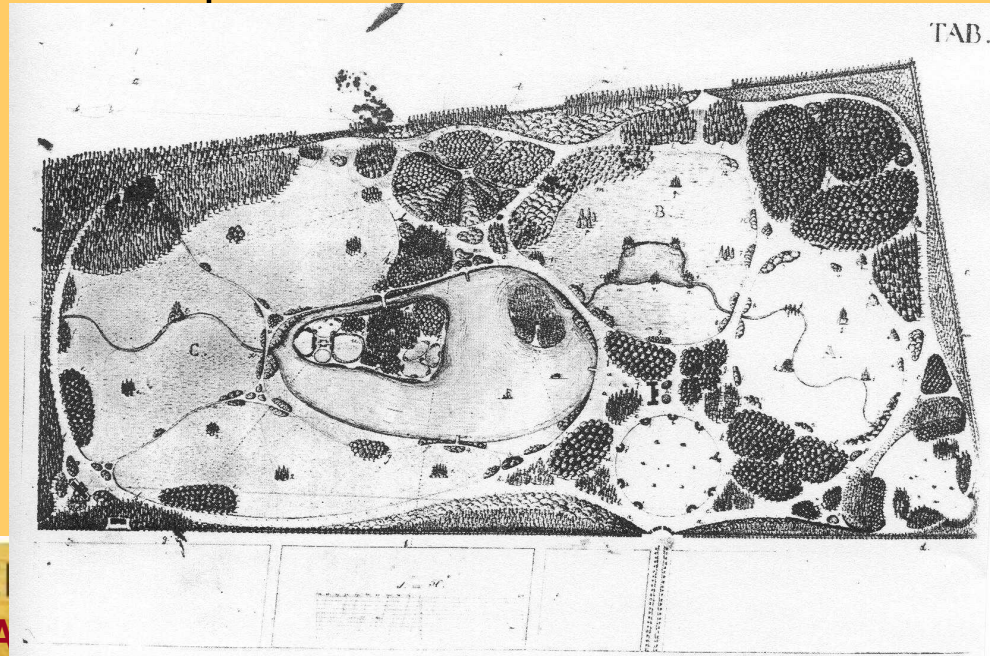
SZEMLÉLETFORMÁLÓDÁS AZ ELMÚLT 30 ÉV ALATT

STOCKHOLM	1972	Környezeti dimenzió
RIO DE JANEIRO	1992	Környezeti + gazdasági dimenzió
JOHANNESBURG	2002	Környezeti + gazdasági + szociális dimenzió

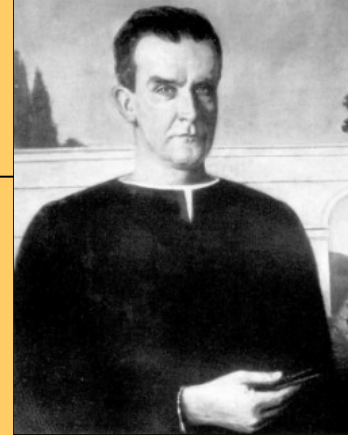
**Ez utóbbi három dimenzió alkotja a
FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉST**

Kitekintés

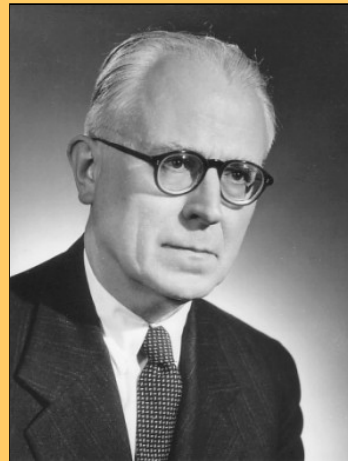
Nebbien Henrik (1778–1841) a mai értelemben is komplex tájrendezési terveket készített: az ökológiai és a gazdaságossági szempontok mellett terveiben meghatározó volt az esztétika is. A tájszépítészet égisze alatt tervező Nebbien magát a XIX. század elején már gazdasági tanácsosnak (Ökonomierat oder Wirtschaftsrat) nevezte, és birtokrendezési terveit a terméstöbblet tized részét kérte. Az ökonómia, az ökológia és az esztétika együttes értelmezési hagyománya ellenére a helyzet az elmúlt ötven évben megváltozott. A közelmúltig az ún. műszaki-fizikai tervezés volt az uralkodó hazánkban. A műszaki-fizikai tervezés meghatározó szerepe az utóbbi tíz évben kezdett oldódni.

TÁJÉPÍTÉSZETI OKTATÁS

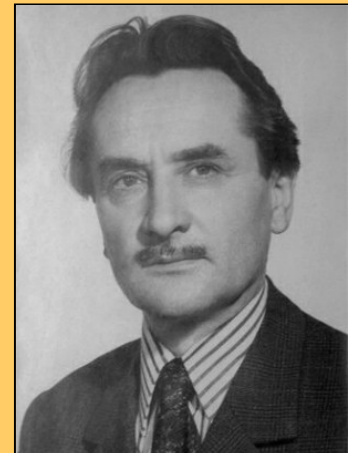

Rerrich Béla:
(1908-tól 1932-ig) Kerttervezés
 Kertművészet

Ormos Imre:
(1932-től 1976-ig) Kerttervezési Tanszék
 Kertépítészeti Szak

Mőcsényi Mihály:
 Tájrendezés
 Tájépítészeti Kar
 Tájrehabilitáció tantárgy 1963-tól

Tájrendezési oktatás

Tantárgyak

- Tájtervezés,
- Tájértékelés,
- Turisztika,
- Erdészet, Jóléti erdőgazdálkodás,
- EU-tájharmonizáció
- Hulladék a tájban,
- Komplex tervezés,
- Natúrparkok Európában,
- Tájalakulás-történet,
- Tájökológia,
- Táj- és településtervezés,
- Táj- és településföldrajz,
- Tájgazdálkodás,
- Tájmodellezés,
- Tájrevezés és tájrehabilitáció,
- Térségi vízgazdálkodás,
- Urbánus táj,
- Változó városkörnyék,
- Zöldút (greenway) tervezés.

Tájrendezési oktatás

Tájtervezési feladatok

- ☐ Tájérténeti tendenciák feltárása
- ☐ Természetvédelmi tervek
- ☐ Üdülési tervek
- ☐ Környezetterhelhetőségi vizsgálatok
- ☐ Panoráma utak tervezése
- ☐ Zöldfolyosók kialakítása
- ☐ Mérnökbiológia alkalmazása
- ☐ Autópályák tájrendezési tervei
- ☐ „Beavatkozás-szabályozás”
- ☐ Vízfolyások rehabilitálása
- ☐ Tájkép-tervek
- ☐ Szélmotor-elhelyezési vizsgálatok
- ☐ Tájrendezési tervek
- ☐ Tájrendezési kerettervek
- ☐ Tájökológiai tanulmányok
- ☐ Tájkonceptiók
- ☐ Tájfejlesztési tanulmányok
- ☐ Folyók, patakok, tározók tájtervei
- ☐ Faj- és biotópvédelem (regionális terv)
- ☐ Tájtervezés a városban
- ☐ Ökológiai rizikóelemzések

Tájrendezési oktatás

A TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELMI MOZGALMAK KEZDETE (1830–1919)

- Tájszépítés a XX. század elején
- *Robert Milke* (Landesverschönerung)
 1. Nagyvárosokban és székhelyeken: parkok, játszóterek, utak és terek; városok körüli erdő-mező övezetek; kertvárosok kialakítása.
 2. Kisebb településekben, városokban, falvakban, tanyákon, gyógyhelyeken: faluközpont, templomudvar, határ; utak, vasutak és csatornák mente rendezése.
 3. Részvétel a fák, a cserjék és az állatok védelmében és fenntartásában; természeti értékek megőrzése.
 4. A kőbányák, a téglagyárak és a bányák által a tájképben okozott csúf sebek gyógyítása és megszüntetése.

Tájérendezési oktatás

Európai Táj Egyezmény

Előzmények

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 10 ország részvételével 2000. júniusában elfogadta az Európai Táj Egyezmény (továbbiakban: Egyezmény) szövegét.

- Az Egyezmény aláírására 2000. október 20-án Firenzében került sor.
- Az Egyezmény 2004. március 1-én lépett hatályba.
- Az Egyezmény magyarországi aláírásáról a 2051/2005. (IV. 08.) Kormányhatározat rendelkezik.
- Az Egyezményt hazánk 2005. szeptember 28-án írta alá.
- Az Egyezmény a 2007. évi CXI. törvény értelmében 2008. február 1-én lép hatályba.

Környezetvédelmi oktatás

1976. évi II. törvény a környezet védelméről

- » föld,
- » víz,
- » levegő,
- » élővilág,

táj,

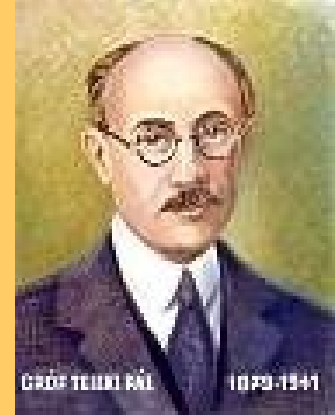
- » települési környezet,

Az életminőség alakítása

A Kárpát-medence vízborította területei a XVIII. század végén, a magyar vízszabályozási munkák megindítása és tervszerű végrehajtása előtt. Készült korabeli térképek alapján.

Tájfogalom

- „A táj fogalmát sem a tudomány teremtette...
- A tájat régtől fogva a benne élő ember érezte meg, különböztette meg és nevezte nevekkel.
- Ismerete nemzedékek tapasztalatán, a mienknél összehasonlíthatatlanul finomabb, élesebb látó, halló, szagló, tapintó szerveken, élesebb, finomabb méret- és távolságérzéken, finomabb öntudatlan megérzésben, nagyobb nyugaltságon és a környezettel, a tájjal való benső együttélésen alapszik. Ő maga része, eleme a tájnak.”
- „A táj az emberi életet is formálja. Tőle függ lakójának életereje, anyagi, gazdasági életének jellege, törvényei, de lelkisége és mindenütt a táj befolyása alatt is áll: a hangulatoktól a hitélet alapjául szolgáló adottságokig...
- A táj egyéniségének is van kezdete, fennállása, elmúlása. Néha egy-egy tényező dominálja a tájat.”

(Teleki Pál gróf: A TÁJFOGALOM JELENTŐSÉGÉRŐL, 1937. Részletek a Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen elhangzott rektori tanévnyitó beszédből.)

KÖSZÖNÖM FIGYELMÜKET!

Tájba-illesztés

- A háznak, a lakásnak Széchenyi nagy jelentőséget tulajdonított: "Kinek se hazája, se lakja, ugyan milyen kötelékekkel van embertársához, felebarátjához kapcsolva. Bizony felette gyengébbel..." (p. 57).
- A kastély, a kúria, a városi és a falusi házak részletező belső kialakításáig Széchenyi sok-sok mindenre kitért. Számtalan összehasonlítást tett a hazai és a mediterrániumban is, valamint az Angolországban épített házak között.

"Tájba-illesztési" szempontját a következőkben foglalta össze:

- **„I. Fekvése legelső.**

S ennek választásában legfőbb szempontok: kellő magasság; részint kilátás, részint a vizeknek s nedvességeknek könnyebb eltávoztathatása miatt. Hegy-vagy domboldal azonban néha felcsapó források következtében nedvesebb, mint a völgy, s ekképp ebben óvakodóknak kell lennünk.”

Tájba-illesztés

■ „II. Magány,

azaz legalábbis 2000 öl távolságra mindenünnen, hol embersokadalom létezik, mint falu, gazdasági major sat., s mégis könnyű közösülés a szomszédságban lévő helységekkel – s legfőképp várossal, melynek két mérföldnyinél odébb semmi esetre sem szabad feküdni. Minek elérhetése végett jó út vágjon vidéken keresztül, s ez minden időbeni alkalmas függésben legyen tartva hasonlólag jó út által fejtegetésben lévő lakházunkkal. Mindennapi levél- s újságposta - s postával juthatás a lakig. ”

■ „III. Agg, de egészséges tölgyerdő

Urasági lakot soha nem citálhatni, ha vén, lombos fák nem környékezik azt minden oldalul. S míg a közönséges ültetmények némi ábrázatot, de csak valami jobb formát is nyernek, addig százszornál többször megfordul rajtunk a tavasz, és ekképp nem magunk, se gyermekeink, hanem csak unokaivadékaink számára készítünk lak-környezőt, ha azt ültetjük. Balta és fejsze kell annak elrendelésére, s nem ültetés; ne hozzáadás, de elvétel. S ekképp, hacsak lehet, erdő közepén épüljön a lak.”

Tájba-illesztés

■ „IV. Hajózható folyó vagy eleven természeti tó

- minthogy tengerrel, fájdalom, nem diszponálhatunk -, nem tőszomszédságában a laknak ugyan, de ennek homlokteremeiből láthatólag.”

■ „V. Kitétel

Merre legyen tudniillik fordítva a háznak homlokrésze, mely legtöbb tekintetet érdemel, minthogy ébrenlétkor mindig a ház homloki termeiben szoktunk tartózkodni, s mind ebédlők, mind éjjeliek könnyebben lehetnek nyájas kitétel, valamint szép kilátás híjával, ezeknek alvás, azoknak pedig evés s inkább az ebédnek, mintsem a környéknek bámulása lévén fő célunk.”